

Kinderen **massaal** graag naar school

BIJ HET BEGIN VAN HET SCHOOLJAAR ZOU EEN
MENS HET GOEDE NIEUWS NOG VERGETEN

MINISTER
PASCAL SMET:
NO NONSENSE

DE KERN VAN
DE LERAAR:
PASSIE

1 SEPTEMBER:
WAT JE NOG
NIET WIST

klasse
.be

Vier op vijf kinderen voelen zich op school

“83 procent van de kinderen van de hogere klassen van de basisschool voelt zich goed op school”, zeggen inspecteurs Ilse De Volder en Ludo De Lee. “Een prima score maar dat betekent ook dat bijna 20 procent van de kinderen zich minder of helemaal niet goed voelt op school.” Als afronding van een bijkomende masterstudie ondervroegen deze inspecteurs meer dan 4 500 leerlingen. Dat is een primeur voor Vlaanderen.

“De school is maar voor een klein deel verantwoordelijk voor het welbevinden van de leerlingen”, zeggen de onderzoekers. “Maar dat neemt niet weg dat elke school zich blijvend moet inspannen om een smiley op het gezicht van elke leerling te krijgen. Een kind dat zich niet goed voelt op school, zal ook niet goed leren.”

Ilse De Volder en Ludo De Lee zijn beiden onderwijsinspecteur en volgden een bijkomende

universitaire opleiding Opleidings- en Onderwijswetenschappen aan het Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen van de Universiteit Antwerpen. Voor hun eindwerk onderzochten ze het welbevinden van leerlingen in de lagere school. “Door de leerlingen zelf te bevragen gaan we mee in een internationale tendens om kinderen en jongeren een stem te geven in het onderzoek.”

't Is plezant op de basisschool

Voelen kinderen zich goed op school? Die cruciale vraag stellen onderwijsinspecteurs tijdens schooldoorlichtingen voorlopig alleen aan directeurs en leraren. Ilse De Volder en Ludo De Lee vroegen het aan de kinderen zélf: “Voor leraren komt dit soms bedreigend over. Dat hoeft niet. Een basisschool kan veel leren van de mening van haar leerlingen.”

Ludo De Lee (45) en Ilse De Volder (52), onderwijsinspecteurs.

Lees de samenvatting van hun studie naar welbevinden bij leerlingen lager onderwijs op www.klasse.be/leraren/bijlage.

Op grote schaal aan kinderen van het basisonderwijs vragen hoe ze zich voelen op school: het lijkt evident en toch is het uniek.

Ilse De Volder: “Voor het Vlaamse basisonderwijs is het vrij uniek dat jonge kinderen bij een onderzoek worden betrokken. Vroeger vroeg men vooral aan ouders en leraren wat er in het kind omging. Internationaal groeit de laatste jaren, vooral onder invloed van het Kinderrechtenverdrag, de aandacht voor de stem van de leerling. Kinderen geven graag hun mening en er is geen reden om aan te nemen dat ze dat niet zouden kunnen. Uiteraard vraagt het een andere onderzoeksmethodiek dan wanneer je met volwassenen werkt.”

Vreemd dat de onderwijsinspectie niet aan de kinderen vraagt hoe ze zich op school voelen.

Ludo De Lee: “Daarom ontwikkelden we voor de onderwijsinspectie een instrument dat leerlingen bij een schooldoorlichting betreft. Onze lijst bevraagt in een kwartier alle kinderen van een volledige klas over het school- en klasleven. Vanaf vandaag kunnen onderwijsinspecteurs tijdens een schooldoorlichting ook uitspraken doen over de onderwijskwaliteit van een school gebaseerd op de mening van kinderen. We peilen daarbij bewust naar het welbevinden van kinderen. Er wordt al heel wat getoetst in scholen om cognitieve leerresultaten in kaart te brengen, de zogenaamde harde output. Het is minder evident om de zachte output te toetsen, gewoon omdat die

veel subjectiever is en daardoor moeilijker meetbaar. De vragenlijst levert weliswaar kwantitatieve gegevens op, maar niets belet om op basis van deze gegevens met een aantal kinderen achteraf in gesprek te gaan om meer kwalitatief de mening van de kinderen op te tekenen. Daarom is het goed om bij alle cijfers die onze vragenlijst oplevert te blijven beseffen dat cijfers de werkelijkheid reduceren. Het verhaal achter de cijfers blijft belangrijk.”

De cijfers zijn nochtans mooi. 83 procent van de kinderen voelt zich goed op school.

Ilse De Volder: “Daar zijn we inderdaad erg tevreden mee. Maar elk kind dat zich niet goed voelt, blijft er één te veel. 15 procent van de kinderen zegt nooit of meestal niet graag naar school te gaan en evenveel leerlingen zegt nooit of meestal niet graag in de klas te zitten. Elke school moet weten hoe kinderen zich voelen op school en in de klas, want dat heeft een invloed op hun leren. Wie zich niet goed voelt op school, zal ook niet goed leren.”

Wat verstaan jullie onder welbevinden?

Ilse De Volder: “Welbevinden is een containerbegrip: elke onderzoeker bedoelt er iets anders mee. Verschillende onderzoekers maken een onderscheid tussen objectief en subjectief welbevinden. Het objectieve welbevinden heeft betrekking op onder andere de mentale en fysieke gezondheid van een individu, terwijl het subjectieve welbevinden zich vooral

© Isabel Conthier

die een jaar voor of achter zitten ten opzichte van hun klasgenoten gaan even graag naar school. Wél neemt het welbevinden lichtjes af met het ouder worden. Leerlingen van het vierde leerjaar voelen zich doorgaans beter op school dan leerlingen van het zesde leerjaar. Om na te gaan welke specifieke factoren wél een rol spelen, is verder onderzoek nodig.”

Kan de school het welbevinden van kinderen verhogen?

Ilse De Volder: “Ja, een schoolteam bepaalt in sterke mate het pedagogisch klimaat en de relaties binnen een school. Schoolteams mogen alleszins niet nalaten te zoeken naar de leerlingen die zich minder goed voelen. Plezier op school is immers dé brandstof om graag en veel te leren in de klas. Onderwijsinspecteurs zien dat basisscholen heel wat aandacht besteden aan de sfeer en het klimaat. Ze zetten specifieke acties op het getouw om hieraan te werken, maar die staan vaak los van de lessen. Tijdens de ‘gewone’ lessen zien we toch nog steeds een sterke klemtoon op het werken met het hoofd. Krachtige leeromgevingen waarbij kinderen zelf initiatief kunnen nemen en zelf veel kunnen doen, zijn nog lang niet overal ingeburgerd. Zelfontdekkend leren moet vaak nog onderdoen voor de leraar die het allemaal aan de leerlingen uitlegt. Dat verklaart voor een groot deel waarom 19 procent van de kinderen vindt dat wat ze leren op school nooit of meestal niet boeiend of interessant is. Als je weet dat het schoolse welbevinden van kinderen afneemt naarmate ze ouder worden, kunnen leraren hieraan zelf veel doen door dagelijkse lessen zo attractief en interessant mogelijk te maken. Ook op het vlak van participatie is er nog werk. Slechts 70 procent van de kinderen zegt dat de leraren naar hun mening vragen en er ook rekening mee houden. Niet slecht, maar het toont wel aan dat participatie voor bijna één op drie leerlingen een betere invulling kan krijgen. Leerlingen voelen zich beter in een school waar participatie geen loze boodschap is.”

situeert op psycho-dynamische en persoonlijke factoren. Wij hebben ons tot de subjectieve aspecten van welbevinden beperkt en zien het als de niet-cognitieve output van de leerlingen.”

Ludo De Lee: “Hou voor ogen dat we het schoolwelbevinden van kin-

individu inspeelt en wat het individu ervaart. Hoe jonger kinderen zijn, hoe meer hun actuele welbevinden aangeeft hoe ze zich voelen.”

Zien jullie verschillen tussen scholen of tussen leerlingen op vlak van het schoolwelbevinden van de kinderen?

Plezier op school is de brandstof om graag en veel te leren

deren onderzochten. Welbevinden is niet in één woord te vangen. We benaderen het vanuit vijf dimensies die er allemaal een invloed op uitoefenen. De mate waarin het kind tevreden is over en betrokken is bij wat er op school en in klas gebeurt, bepaalt het schoolwelbevinden van een kind. Ook het pedagogisch klimaat binnen de school speelt daarbij een rol, samen met het zelfbeeld dat een kind heeft over het eigen leren en de sociale relaties die het ontwikkelt. Daarnaast is er ook het verschil tussen actueel en duurzaam welbevinden. Het actuele welbevinden wordt sterk beïnvloed door wat er op het moment zelf op het

Ludo De Lee: “Scholen beïnvloeden maar voor een deel het welbevinden. Vooral het pedagogisch klimaat en de sfeer in een school spelen een rol, evenals de relaties tussen leerlingen onderling en tussen leerlingen en leraren. We stellen geen verschillen vast tussen de verschillende provincies. Of een kind in een gemeentelijke, vrije of gemeenschapsschool zit, speelt geen rol. Of de school veel allochtone leerlingen heeft evenmin. Ook de door ons onderzochte leerlingenkenmerken hebben geen invloed op het schoolwelbevinden van het kind. Zo zijn er geen verschillen tussen jongens en meisjes. Zelfs kinderen

Maak van elke donderwolk een

Leerlingen van de basisschool gaan overwegend graag naar school. Toch zegt volgens het onderzoek van onderwijsinspecteurs Ilse De Volder en Ludo De Lee één op drie leerlingen dat er op hun school gepest wordt. In basisschool Mater Dei Gooreind in Wuustwezel proberen ze daar met een ‘pesthuisje’ op de speelplaats iets aan te doen.

“Met het pesthuisje op onze speelplaats proberen leerlingen eerst zelf hun pestproblemen op te lossen”, zegt juf Ine Bartholomeusen van het vijfde leerjaar. “Pester en gepeste trekken samen het huisje in. Zo lang ze daar zitten hangt er een wolk buiten. Komen ze tot een oplossing dan verschijnt er een zon. Komen ze er niet uit dan hangen ze een donderwolk uit. Zo vragen ze de hulp van een leraar.”

Het pesthuisje is een idee van de leerlingenraad. Juf Ine: “Naast het pesten proberen we ook iets te doen aan leerlingen die zich alleen voelen op school. Op de speelplaats staat een enorm grote zon geschilderd. Wie geen speel-

kameraad heeft tijdens de speeltijd gaat op de zon zitten. Dat wil zeggen: speel met mij, alsjeblieft!”

Het pesthuisje en de zon op de speelplaats tonen dat de basisschool in Wuustwezel zich bekommert om het welbevinden van haar leerlingen. De school deed vorig jaar, tijdens de doorlichting, ook mee aan het onderzoek naar het welbevinden van Ilse De Volder en Ludo De Lee. De leerlingen van het vierde, vijfde en zesde leerjaar kregen een vragenlijst voorgelegd met daarop achtentwintig stellingen over welbevinden. Hoe breed is hun ‘smiley’? De resultaten van het algemene onderzoek.

© Isabel Corthier

‘Ik kom graag naar school’

9/10

Lise Van Tendeloo: “Natuurlijk, want al mijn vrienden zitten hier. Meestal krijgen we ook leuke lessen. Met ouder worden is jammer genoeg het knutselen verminderd, dat doe ik nochtans het liefst. We knutselen nu één keer per week. Ook turnen doe ik graag, dat hebben we twee keer per week.”

OPMERKELIJK:

- 14 procent zegt meestal niet graag naar school te komen en 2 procent doet dat zelfs nooit graag
- één leerling op vijf vindt wat hij op school leert (meestal) niet boeiend en interessant

'Ik let goed op tijdens de lessen'

8,5/10

Hanne De Vet: "Knutselen en wiskunde zijn mijn lievelingsvakken. Enkel wanneer we veel saaie rekensommen moeten maken, haak ik af. Ja, ik babbel vrij veel in de les. Heel af en toe zit ik moe in de klas. Ik zwem vier avonden per week, dat is vermoeiend."

OPMERKELIJK:

- 92 procent van de leerlingen vindt dat ze goed opletten tijdens de les
- 89 procent van de leerlingen zegt nooit te dromen in de les

'Het huiswerk is gemakkelijk'

8,5/10

Allard Vermeiren: "Liefst van al had ik natuurlijk gewoon geen huiswerk, maar meestal valt het wel mee. Enkel tijdens de toetsenperiode heb ik het wel eens zwaar. Soms is huiswerk echt héél plezierig. Een tekening voor de directeur maken, vond ik heel leuk. Ook mijn spreekbeurt over Vietnam voorbereiden vond ik tof. Als je zelf mag kiezen wat je zult doen, dan is huiswerk nooit saai."

OPMERKELIJK:

- 93 procent van de leerlingen vindt dat zij goed kunnen volgen in de les
- 28 procent van de leerlingen heeft het gevoel trager te werken dan andere leerlingen
- 11 procent van de kinderen vindt dat ze niet of moeilijk kunnen leren

8,5/10

'De leraren zeggen me wanneer ik mijn best doe'

Caro Scheerder: "Het doet deugd om iets positiefs te horen. Een aanmoediging geeft je zelfvertrouwen. Bij wiskunde krijgen we bij vijf keer 10 op 10 een sticker, dat is leuk. Voor wiskunde hebben we soms moeilijke oefeningen en zodra ik begin te denken dat ik het niet kan dan lukt niets nog. Zeker daarom is het goed dat de leraren me aanmoedigen."

OPMERKELIJK:

- 90 procent zegt dat leraren naar hen luisteren als er iets gebeurt

- Volgens 88 procent van de leerlingen geven de leraren op een goede en leuke manier les
- 82 procent van de kinderen zegt dat leraren rekening houden met de ideeën van leerlingen
- Het grootste knelpunt is de participatie. Bijna een op drie leerlingen (30 procent) zegt dat leraren niet naar hun mening vragen

'Ik heb veel vrienden op school'

8,5/10

Indra Van Aert: "Op school zitten mijn meeste vrienden. Jammer genoeg verlies je er enkele als je wat ouder wordt. Maar ook buiten school heb ik vrienden. Hier op school hebben we een zon geschilderd op de speelplaats. Wie daarin gaat staan, vraagt om speelkameraden. Ik heb er nog nooit moeten instaan, er is altijd wel iemand die met me wil spelen of babbelen."

OPMERKELIJK:

- Bijna alle leerlingen (95 procent) spelen graag op de speelplaats, slechts 0,5 procent vindt het er nooit leuk
- Een op tien leerlingen zegt dat ze het slachtoffer van pesten zijn, één op drie kinderen zegt dat er op school gepest wordt

